

Skribenten **Bjørn Gabrielsen** er utrustet med så mye selvinnsikt og selvironi at du knapt merker at han kritiserer din livsstil.

Antihytttekos

Bjørn Gabrielsen

«Veien ut»
Kagge forlag

Besk samfunnskritikk blir
nepe mer spiselig enn dette.

Anmeldt av **Stian Bromark**
sbromark@online.no

BOK: Du kan putte Bjørn Gabrielsen ned i et norgesglass, og han vil likevel komme opp igjen med en innsiktsfull og fornøyet reiseskildring. I «Veien ut» har han tilbrakt ett år i en primitiv hytte i Nordmarka. Etter beskrivelsene å dømme, er den ikke større enn en fyrstikkeske, og han lever tilsynelatende helt ok uten boblebad og plasmaskjerm over peisen. Provoserende.

Penga eller livet?

Det minner om et trist liv, slik det blir beskrevet av folk som har triste liv. Men Gabrielsen har sine bøker og sine hunder. Urbant liv med kontor, kafeer og venner er en sykkelturn unna. Han kan hoppe av når nettene blir lange og kulda setter inn, og risikerer ikke annet enn å ha skuslet bort nok et forskudd.

Rapporten fra ett år i primitiviteten kunne, hvis andre styrte tastaturet, fort endt opp som bitter, selvforaktende sivilisasjonskritikk. Men Gabrielsen er en skribent utrustet med så mye selvinnsikt og selvironi at du knapt merker at du blir kritisert.

I USA går slike bøker for tida gjerne under tittelen «Not Buying It: My Year Without Shopping», som handler om å leve et fullverdig liv uten brødbakemaskin. Gabrielsens lesere er tross alt nordmenn, som har vært ute en fimbulvinter før, så det skal grovere kost til for at vi lar oss imponere. Utdoen skal i hvert fall være fem kilometer unna hytta. Noen vil kunne bli fristet av å «hoppe av karusellen» eller velge «simple living», men Gabrielsen vil kle dårlig å gå inn i rollen som eremittprofet.

Gabrielsen konkluderer da også med at ett år i frihet ikke har gjort ham spesielt mye lykkeligere.

Gledesdreper

Man blir ikke akkurat fristet til å leve uten strøm. De som har barn, vet at barn kan dø uten PlayStation. Men Gabrielsens perspektiv utenfra setter vår egen overflod i relieff. På kjøpet får man helt ubrukelige råd, så som å lage jev-

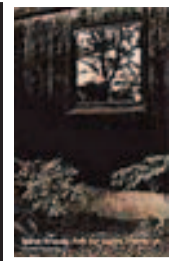
SIVILISASJONSKRITIKK: Bjørn Gabrielsen har tilbrakt ett år utenfor allfarvei. Foto: Linda Næsfeldt

ning av maur og oppvaskvann av bjørkeblader. Noen vil kunne bli støtt av bokas underliggende moralisme. De fortjener mer enn én pekefinger stukket inn i øynene.

Gabrielsen har rett i at det sier noe om vår tid når talsmannen for

landets største miljøbevegelse, som kjører bil, røyker og er glad i dyr, australsk vin, blir framstilt som en gledesdreper. Det sier også noe om vår tid at flertallet føler seg mer støtt av dem som går motstrøms enn omvendt, som

om det er vegetarianeren, pasifisten og syklisten som har gjort noe galt. Mange ville byttet ut kjøpekraft med handlekraft, hvis de bare visste hva som skulle til. Selv har jeg bare én flatskjerm. Men til gjengjeld ser jeg aldri på den.

Bjarte Breiteig

«Folk har begynt å banke på»
Aschehoug

Stramme og dystre noveller.

Anmeldt av
Maya Troberg Djuve
mtrober@online.no

BOK: Bjarte Breiteig er en sikker novellesnekker. I sin tredje samling, med den foruroligende tittelen «Folk har begynt å banke på», bruker han tilbakeholdelsen og det usagte som strukturerende krefter. Dermed tar det ofte litt tid før leseren forstår hva det dreier seg om. Men novellene er ikke gåtefulle på grensen til det uforståelige. De er derimot effektiv og tidvis besnærende fortellerkunst. Svakheten er at all destruktiviteten og dysterheten som formidles fører samlingen inn i et litt monotont leie.

Ubehag

Breiteigs noveller framkaller nysgjerrighet og ubehag. De tematiserer utøvelse av makt, i spennet fra avvissning og psykisk dukking, til overgrep og sadisme. I relasjonene som skildres er maktfordelingen skjev. Den sterkeres avsky for den svakere part, utnyttelsen og overskridelsene, skildres i et presist språk som godt formidler kulden. Likevel er det ikke overtrampene i seg selv, men personenes stilltende akseptering av dem, som er sterkeste kost. I én scene skildres det slik, idet en kvinne betrakter ektemannen da han tror seg usett. Han holder katten Tim etter nakkeskinnet:

«Litt etter litt begynte han å svinge katten fram og tilbake, som om han skulle til å kaste den, men han kastet ikke, fortsatte bare å pendle, mens han stirret like mot meg. Jeg gikk stille tilbake på soverommet. Jeg krøp inn under dyna og lukket øynene, men inne i meg fortsatte pendlingen, og jeg så Tims stive bein og oppsperrde, forundrede øyne.»

Dyster

Alle de sju novellene i samlingen er relativt mørke. Det er få lysninger i landskapet som tegnes. Riktignok åpner avslutningsnovellen for frelse (av en syk mann), men også troen som redning har en sterk bismak: «Se på meg, vær så snill, se på meg, ber konen inni seg da ektemannen mentalt forsvinner for henne, inn i predikantens messing.

Sjøl om novellene gjør inntrykk, er det ikke like klart hva Breiteig vil formidle med en så kompakt dysterhet. Som leser savner man flere nyanser i anskuelserne. Men forfatteren arbeider tydeligvis bevisst mot det som ryster. Han mener litteraturen er/skal være «en tung, mørk tordensky på leserens falske blåhimmel av vanetenkning og selvkonstruert trygghet.» (Dagbladet 2000). Dette er jo godt sagt. Og bortsett fra det noe ensartede uttrykket denne insisteringen skaper i årets bok, er det også mye bra her. Novellene er reinskårne, ladete og stramme, og har situasjoner som er godt sett og godt grepet.